

Veliki dubrovački potres 1667. godine

Prije 349 godina, 6. travnja 1667. godine, na veliku srijedu prije Uskrsa, oko 8 sati i 45 minuta ujutro Dubrovnik i okolice pogodio je pustošan potres. Potres se osjetio od Genovskog zaljeva, na istočnoj i zapadnoj obali Jadrana (u Veneciji), Albaniji pa sve do Smirne i Carigrada.

Umjetnički prikaz Dubrovnika prije potresa iz 1667., rad nepoznatog autora (preuzeto s <https://dubrovniklady.files.wordpress.com/2013/07/dubrovnik-prior-to-1667.jpg>).

Potres je ošteti dobar dio Grada (koji je tada bio bogat i napredan), Gruža, današnje Rijeke Dubrovačke, Mokošice, Rožata (intenzitet IX EMS98 ljestvice), mjesta Koločep i Lopud (VIII-IX EMS ljestvice). Od teških oštećenja pošteđene su obrambene zidine i tvrđave Grada. U teško oštećenoj Kneževoj palači poginuo je knez S. Getaldić sa svojom obitelji. Odmah nakon potresa nastao je tsunami, o čemu je pisao nizozemski konzul Jakob van Damm koji je na putu za Smirnu potres preživio u Dubrovniku. Mornar u luci mu je navodno pričao „kako je voda iz luke tri puta uzmakla, tako da je brod na dno pao i udario“ (Kišpatić, 1891). Jaki je vjetar raspirio požare u razrušenim kućama. Nakon potresa i požara (koji su se ugasili 8. travnja) Dubrovnik je još i opljačkan. Nažalost ne zna se točno ni koliko je stanovnika bilo u Dubrovniku prije potresa (procjenjuje se da ih je bilo oko 6000), kao što se ne zna ni točan izgled Grada prije potresa.

Potres je uzrokovao mnogo šteta i u okolici Dubrovnika. Osjetio se intenzitetom od VIII stupnjeva EMS ljestvice južno od Dubrovnika, sve do Budve (oko 70 km udaljene od epicentra), a sjeverno do četrdesetak km udaljenog Stona. Ne zna se točan broj poginulih i ranjenih, ali procijenjeno je oko 2200.

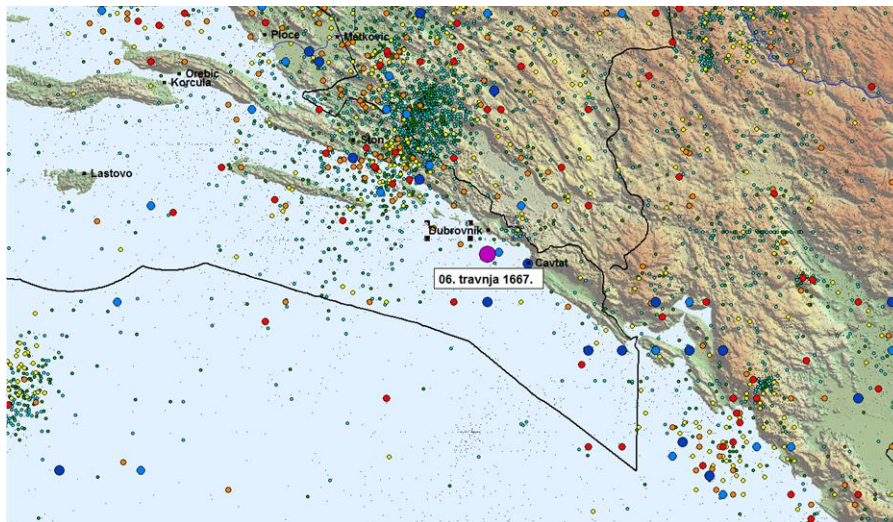
O cijelom strašnom događaju postoje brojni dokumenti, koji svi ukazuju na razmjere katastrofe koja je pogodila Dubrovnik i nakon koje se dugo i sporo oporavljao, ali više nikada nije ponovio raniji sjaj. Glavnina pisama i rukopisa opisivala je prizore iz Grada i okolice koji su se ticali prizora jada koji je među stanovništvom nastao nakon potresa, te oštećenja pojedinih zgrada. Potres je pretvorio Grad u hrpu ruševina, a s brda Srđa kotrljalo se kamenje. Izvori i gustijerne su presušili. Podigao se oblak prašine

iznad Grada o čemu npr. piše dubrovački vlastelin Jaketa Gjonorić Palmotić u spjevu „Dubrovnik ponovljen“ (pjevanje XIII, 29):

„A u gustom crnom oblaku
čim sve ujedno pade i sruši,
Sunce sakri svoju zraku
i sve od svudi prah zaduši“.

Na internetskoj stranici <https://www.youtube.com/watch?v=baUIG06Xno4> može se naći vrlo interesantna animacija Dubrovnika prije, za vrijeme i poslije potresa od 6. travnja 1667. godine, koju je svakako vrijedno pogledati.

Osnovni uzrok seizmičke aktivnosti na istočnoj obali Jadranskog mora leži u podvlačenju Jadranske mikroploče pod Vanjske Dinaride. Njihov broj i jakost raste idući od sjeverozapada prema jugoistoku, tako da se najveći broj potresa kao i najjači potresi događaju na prostoru od Stona i Dubrovnika do Albanije. Seizmički hazard Dubrovnika, kao i cijele Hrvatske može se naći na Kartama potresnih područja Republike Hrvatske, slobodno dostupnim na internetskoj stranici Geofizičkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu (<http://seizkarta.gfz.hr/>).

Epicentri potresa u široj okolini Dubrovnika, Hrvatski katalog potresa (373 BC – 2015).

Bilo bi izvrsno da se iduće godine, povodom 350. obljetnice dubrovačkog potresa, institucije Dubrovnika i Dubrovačko-neretvanske županije odluče obilježiti taj značajan događaj, u čemu će im nevelik broj hrvatskih seizmologa svesrdno pomoći.

Pripremili: prof. dr. sc. Davorka Herak, prof. dr. sc. Marijan Herak